

въ дейностъ отъ широко обществено значение. И въ двата случая читалището организира творческия културенъ животъ на гражданитѣ, като ги извежда отъ всѣкидневната рутина и поставя живота имъ на едно по-високо духовно ниво.

Това придобива особено голѣмо значение, като се има предвидъ, че участието на гражданитѣ въ читалищното движение е напълно свободно отъ каквато и да било външна принуда. Тукъ човѣкъ участвува или не участвува и опредѣля размѣра и начина на участието си напълно по своя воля и съобразно интереситѣ си. Благодарение на тия качества на читалището, то става едно отъ най-свършенитѣ сръдства за самообразование и самоусвършенствуване.

Но читалището не се отнася безъ чувство на отговорностъ къмъ тази своя задача. Отъ първитѣ дни на съществуването си до най-ново време, нашето народно читалище носи съзнанието за своята отговорна роль въ дѣлото на народната просвѣта. Тази своя роль то изпълнява напълно сериозно, като провежда системна и обмислена култура дейностъ. Съ това читалището става единъ съзнателенъ просвѣтенъ факторъ, безъ при това, да губи спонтаненъ и жизненъ характеръ. Тукъ, именно, лежи голѣмото просвѣтно значение на българското народно читалище. Съ тия свои особености то става едно народно училище въ най-пълната и най-модерната смисълъ на думата. Онова, което новитѣ педагогически мислители желаятъ за училището, е постигнато по единъ много сполучливъ начинъ въ читалището, като училище за народа.

Образователниятъ процесъ, който протича въ читалището, се слива съ самообразованието на тия, които участвуватъ въ него. Образованието, респ., самообразованието тукъ стана напълно спонтанна дейностъ, която не се ограничава нито по време, нито по мѣсто, защото то не се изчерпва съ опредѣлена сграда или институция, а прониква всички форми на обществения животъ. То е безкрайно по време, защото става задача на самия животъ. Тукъ фактически образователниятъ процесъ се слива напълно съ живота и самообразованието става задача на всѣкидневния животъ на човѣка. Това сливане на образование и животъ се извършва и при други нѣкои обществени организации и институти. Онова, обаче, което е особено ценно въ случая, е обстоятелството, че сливането на образователния и жизнения процеси става на едно широко културна основа. Тукъ се корени особената цена на читалището като просвѣтенъ факторъ, който слага живота на човѣка съ спиралата на безконечното културно разширяване и духовно усвършенствуване. Въ читалището се синтезиратъ живота, образованието и културата на индивида и на народа.

И наистина, нашето народно читалище е най-синтетичната обществена форма. Ние имаме и други организации и институти съ заслуги за културно-просвѣтния ни животъ въ миналото и днесъ. Обаче никое отъ тѣхъ не може да обясни на всички граждани въ дадено сиѣлище така пълно и така хармонично, както това постига добре сложеното народно читалище. Въ него участвуватъ всички граждани, независимо отъ политическитѣ имъ, вѣрски или професионални различия. Въ читалищния животъ могатъ да внесатъ своя приносъ всички граждани, независимо отъ тѣхното културно развитие и тѣхната надареностъ. Всѣки внася въ читалището своята лепта по равно, участвува въ културното му творчество споредъ способноститѣ си, и се ползува отъ придобивкитѣ му споредъ своитѣ духовни нужди. Има ли друга обществена форма